

„Nekřesej do kaše, křesej do troudu...“ 200 let od narození Karla Havlíčka (1821–1856)

I.

„Celá tato ústava i se základními právy má tu vlastnost, že se více pozorovati musí na to, co tam chytře vynecháno jest, než na to, co v ní skutečně obsaženo. Hned na první pohled se předsvědčíme, že si ministerstvo nejdůležitější věci zanechalo za lubem, totiž zákon o tisku, zákon o asociaci, zákon o osobní svobodě, zákon o obecním zřízení a svobodě obcí, zřízení jednotlivých zemí, na kterém základě přece bude obsazována hořejší sněmovna, zákony o volbách, poměr uherských a vlaských zemí k ostatním, zákon o odpovědnosti ministerské, zákon o vojenských věcech, rekrutování, čas služby atd., o národní obraně atd. Každý znatel konstitučního života nahlíží, že vlastně teprve tyto zde podotknuté zákony jsou pravé jádro konstituce.“

(Národní noviny 14. března 1849, č. 62)

II.

Poslaneckého mandátu se Havlíček vzdal před Vánoci 1848, soudil, že jako novinář zmůže více než jako poslanec, ale sněmovní jednání průběžně sledoval. Rozehnnání kroměřížského sněmu 7. března 1849 a vyhlášení oktrojované ústavy ze dne 4. března Havlíčka ochromily. Jen stručně o tom informoval. Rozepsal se později, po vyhlášení omezujících zákonů, v citovaném článku. Hned 16. března byl kvůli němu obžalován. Porotní soud za obrovského zájmu veřejnosti proběhl 13. dubna. Obžaloba byla postavena mj. na tom, že Havlíček na místo zákonem povolené vážné a vědecké kritiky, psal „oušklebně“, že poměry zlehčoval. Havlíček se hájil promyšleně, vážnou a vědeckou kritiku povoloval cenzurní patent z roku 1810, ten současný ale přece nestanoví, jak má být kritika vedena. Rozporoval jeden argument za druhým. V zásadě ale Havlíček vůbec odmítal, že by ústavu rakouského mocnářství tupil, a to proto, že dokument, který byl 4. března vyhlášen, není ústavou, protože jí může být jen to, co schválí sněm. A to se nestalo, a tak je „oktrojírku“ možno vnímat, že je to „pouhá ministerská ordonance jako každé jiné nařízení“. Havlíček byl porotou osvobozen. „Oktrojírka“ ale nikdy nevešla v platnost, definitivně byla zrušena 31. prosince 1851.

III.

Karel Kazbunda, *Karel Havlíček Borovský I*, Praha 2013; digitálně zpřístupněné *Národní noviny* na webu Ústavu pro českou literaturu.

